

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA PRAVOSODJE
DIREKTORAT ZA ZAKONODAJO S PODROČJA PRAVOSODJA

Župančičeva 3, 1000 Ljubljana

T: (01) 369 5342

F: (01)369 5783

E: gp.mp@gov.si

www.mp.gov.si

URAD VLADE RS ZA KOMUNICIRANJE

Gregorčičeva 25

1000 Ljubljana

e-naslov: gp.ukom@gov.si

Številka: 091-49/2014/2

Datum: 9. 1. 2015

ZADEVA: Predlagam.vladi.si predlog 6288-343: Pravosodje – ODGOVOR

ZVEZA: Vaš dopis, št. 092-343/2014/1 z dne 15. 12. 2014

Priloženo vam pošiljamo odgovor oziroma stališče organa v zvezi s predlogom št. 6288-343, posredovanim preko spletnega orodja predlagam.vladi.si.

Prav lepo pozdravljeni.

Andreja LANG
generalna direktorica

po pooblastilu
Sara REGANCIN
sekretarka

Priloga:

– kot v tekstu.

ODGOVOR NA PREDLOG
6288-343, podan preko spletnega orodja predlagam.vladi.si.

v zvezi s trajnim mandatom sodnikov

Vlada RS je preko spletnega orodja predlagam.vladi.si. prejela predlog (št. 6288-343) glede ukinitve trajnega sodniškega mandata.

Na Ministrstvu za pravosodje proučujemo možnost omejitev trajnega sodniškega mandata z uvedbo preizkusnega obdobja za novoizvoljene sodnike. Kdaj bi lahko bile uvedene normativne spremembe, povezane s preizkusnim obdobjem za izvolitev v trajno sodniško funkcijo in trajanjem takšnega preizkusnega obdobja, v tem trenutku ne moremo natančno napovedati, saj je pred pripravo normativnih rešitev treba opraviti temeljito in celovito proučitev odnosov, odgovornosti in pristojnosti gradnikov pravosodnega sistema, vključno s sodišči in sodnim svetom, uvedba preizkusne dobe pa ne terja samo zakonskih sprememb, temveč tudi spremembo 129. člena Ustave RS¹, ki določa trajni sodniški mandat.

Vsekakor se pri zagotavljanju pogojev obstoja pravne države med drugim zavzemamo tudi za trajni mandat sodnikov s poskusno dobo. Ob tem se moramo zavedati, da je trajni mandat sodnikov vrednota, ki se ji zaradi zagotavljanja neodvisnosti sodstva ne smemo odpovedati. Vendar se lahko ob ustreznem strokovnem konsenzu in že omenjeni temeljiti in celostni proučitvi omenjenega področja zavzamemo za uvedbo instituta preizkusne dobe za izvolitev v trajno sodniško funkcijo.

Uvedba predhodne preizkusne dobe za sodnike začetnike bi dejansko pomenila zgolj dodaten ukrep uveljavljanja odgovornosti sodnikov za strokovnost njihovega dela. Tako velja omeniti, da je odgovornost sodnikov opredeljena že z Ustavo RS ter da so sodniki podvrženi tako rednemu strokovnemu ocenjevanju kot disciplinski odgovornosti. Ena izmed sankcij v primeru uveljavljanja sodniške odgovornosti je tudi prenehanje sodniške funkcije, kar dejansko predstavlja omejitev trajnega sodniškega mandata. Vsekakor lahko govorimo o določeni primerljivosti že veljavnih institutov uveljavljanja sodniške odgovornosti in institutu preizkusne dobe, katerega uvedba bi predstavljala zgolj dodaten korektiv v veljavnem naboru obstoječih načinov ugotavljanja sodniške odgovornosti in strokovnosti.

Odgovornost sodnikov se lahko ugotavlja le znotraj postavljenih omejitev instituta sodniške imunitete, ki je urejen v 134. členu Ustave RS. S tem členom je določena imuniteta sodnikov kot ena izmed prvin neodvisnosti sodstva oziroma sodnikov, kot to izhaja iz 125. člena Ustave RS. Imuniteta sodnikov predstavlja prepoved, da niti sodnika, niti sodnika porotnika ni možno klicati na odgovornost za mnenje, ki ga je dal pri odločanju na sodišču, kar je določeno prvem odstavku omenjenega člena in predstavlja t. i. materialno imuniteto. V drugem odstavku je vsebovana druga prepoved, da namreč sodnik ne sme biti priprt, prav tako pa zoper njega ne sme biti začel kazenski postopek, če v obeh primerih ni bilo dovoljenja državnega organa. Takšno dovoljenje je potrebno, če je sodnik osumljen kaznivega dejanja pri opravljanju sodniške funkcije. Tovrstna prepoved predstavlja t. i. procesno imuniteto. S takšno ustavno določbo je

¹ Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97 - UZS68, 66/00 - UZ80, 24/03 - UZ3a, 47, 68, 69/04 - UZ14, 69/04 - UZ43, 69/04 - UZ50, 68/06 - UZ121,140,143, 47/13 - UZ148, 47/13 - UZ90,97 in 9.

zagotovljeno, da bi zakonodajna in izvršna oblast brez omejitev nadzirali sodstvo oziroma jo ovirali s kazenskimi postopki zoper sodnike, ko za to ne bi imeli pravne podlage.²

Odgovornost posameznega sodnika za svoje delo pride do izraza tudi v sklopu izdelave ocene sodniške službe, kar je podrobneje urejeno v 4. oddelku II. poglavja Zakona o sodniški službi³ (v nadaljnjem besedilu: ZSS). Širok nabor kriterijev, ki se upoštevajo pri izdelavi ocene sodniške službe je določen v prvem odstavku 29. člena ZSS. Na tej podlagi personalni svet izdelava oceno sodniške službe za vsakega sodnika na vsaka tri leta oziroma pred tem časom na zahtevo sodnega sveta, predsednika sodišča, predsednika sodišča višje stopnje, ministra za pravosodje ali sodnika samega (prvi odstavek 31. člena ZSS). V prvih treh letih opravljanja sodniške službe se ocena izdelava vsako leto (drugi odstavek 31. člena ZSS). Odgovornost sodnikov za svoje delo se tako posledično pokaže v oceni sodniške službe, kjer se med drugim lahko ugotovi, da sodnik ne izpolnjuje pogojev za napredovanje ali celo, da ne ustreza sodniški službi (prvi odstavek 32. člena ZSS). Na podlagi prvega odstavka 33. člena ZSS sodniku sodniška funkcija preneha, če iz ocene izhaja, da sodnik ne ustreza sodniški službi. Če iz ocene izhaja, da sodnik ne izpolnjuje pogojev za napredovanje, ne more biti imenovan na višje sodniško mesto ali na položaj svetnika in ne more biti uvrščen v višji plačni razred, dokler ni z oceno ugotovljeno, da izpolnjuje pogoje za napredovanje (prvi odstavek 34. člena ZSS). Če iz dveh zaporednih ocen, ki se izdelata vsake tri leta, izhaja, da sodnik ne izpolnjuje pogojev za napredovanje, se mu izreče znižanje plače do višine 20% za čas do enega leta (drugi odstavek 34. člena ZSS). Na podlagi omenjenih določil lahko zaključimo, da se odgovornost sodnika zagotavlja tudi preko ocene sodniške službe, saj se negativne ocene izrazijo v negativnih finančnih sankcijah, lahko pa celo v prenehanju sodniške funkcije.

Sodniki so nenazadnje tudi disciplinsko odgovorni, če z naklepom ali iz malomarnosti kršijo sodniške dolžnosti, ki so predpisane z zakonom in sodnim redom, ali neredno opravljajo sodniško službo, tako da se jim na podlagi disciplinske odgovornosti lahko izreče disciplinska sankcija. Disciplinski postopek in začasna odstranitev iz sodniške službe je določena v VII. poglavju ZSS v določbah od 80. do 100. člena. V 82. členu ZSS so določene disciplinske sankcije, med katerimi je treba izpostaviti predvsem najstrožjo: prenehanje sodniške funkcije. Prav tako pa ostale disciplinske sankcije (pisni opomin, ustavitev napredovanja, znižanje plače, premestitev na drugo sodišče) predstavljajo zadosten nabor ustreznih ukrepov, ki vzpostavljajo zaključen sistem sankcioniranja sodnikov z upoštevanjem načela sorazmernosti kršitve in sankcije.

Ustavno opredeljena odgovornost sodnikov, institut izdelave ocene sodniške službe in disciplinska odgovornost sodnikov že v veljavni zakonodaji predstavljajo relativno zadostno mero možnosti uveljavljanja sodniške odgovornosti za svoje delo. Ne glede na to pa je Ministrstvo za pravosodje že pripravilo spremembo zakonodaje⁴, ki v skladu s priporočili GRECO⁵ uvaja dodatne možnosti uveljavljanja odgovornosti sodnikov. Tako se načrtuje povečanje enotnosti, predvidljivosti in preglednosti meril za izbiro in ocenjevanje sodnikov ter vzpostavitev standardov in oblikovanje kodeksa pravil poslovnega in osebnega obnašanja, ki bodo veljala za vse sodnike.

² Šturm, L.: Komentar Ustave Republike Slovenije, Fakulteta za podiplomske državne in evropske študije, 2002, stran 928.

³ Uradni list RS, št. 94/07 - uradno prečiščeno besedilo, 91/09, 33/11, 46/13, 63/13 in 69/13 - popr..

⁴ Predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o sodniški službi (Predlog ZSS-M) je Vlada RS sprejela 11. 12. 2014 in ga posredovala Državnemu zboru RS v sprejem po skrajšanem postopku; predlog zakona je dostopen na spletni strani: <http://imss.dz-rs.si/imis/cd0654caf02e33d517d7.pdf>

⁵ http://www.mp.gov.si/fileadmin/mp.gov.si/pageuploads/mp.gov.si/PDF/Porocila/130613_GRECO_IV_prevod_a2_.pdf.

Treba je tudi poudariti, da veljavna zakonska ureditev že določa kriterije za sestavo ocene sodniške službe, ki se uporabljajo tudi v postopku izbire kandidatov za sodniško službo. Po Predlogu ZSS-M bodo na ravni zakona opredeljeni enotni kriteriji za izbiro in napredovanje sodnikov ter izdelavo ocene sodniške službe, ki bodo na podlagi zakonskega pooblastila podrobneje določeni v merilih za izbiro kandidatov za sodniško mesto in merilih za kakovost dela sodnikov za oceno sodniške službe, ki jih bo sprejel sodni svet. Zakonski kriteriji so delovne sposobnosti, strokovno znanje, osebnostne lastnosti in socialne veščine, ki so potrebni za uspešno opravljanje sodniške funkcije, v primeru imenovanj na vodstveno mesto, pa tudi vodstvene sposobnosti kandidata. Podrobnejša opredelitev zakonskih kriterijev delovnih sposobnosti (kot npr. sposobnost pisnega in ustnega izražanja, sposobnost analitičnega razmišljanja, sposobnost strukturiranega dela, dobre organizacije dela), strokovnega znanja (kot npr. obseg strokovnega znanja s področja dela sodnika in z ostalih pravnih ter drugih področjih), osebnostnih lastnosti (kot npr. čustvena stabilnost, preudarnost, sposobnost samorefleksije, zanesljivost in odgovornost, samoiniciativnost) ter socialne veščine (komunikacijske spretnosti, spretnosti obvladovanja konfliktnih situacij, spretnosti sodelovanja v kolektivu) bo predmet meril sodnega sveta.

Podrobnejša pravila za poslovno in osebno obnašanje trenutno določa Kodeks sodniške etike, ki ga je sprejelo Slovensko sodniško združenje leta 1972, leta 2001 pa je bil prenovljen in dopolnjen s komentarjem. V njem je naštetih devet načel: neodvisnost, nepristranskost, usposobljenost, predanost, združljivost, nezdružljivost, diskretnost, odnos in ugled. Kodeks nima določb o spremljanju njegovega izvajanja in ni namenjen neposredni uporabi kot podlaga za disciplinske postopke ali ugotavljanje sodnikove odgovornosti. Kodeks sedaj zavezuje le člane Slovenskega sodniškega društva, v društvo pa je vključena samo približno polovica vseh sodnikov v Republiki Sloveniji. Cilj Predloga ZSS-M je med drugim tudi določitev obveznosti seznanitve in upoštevanja načel, ki bodo zapisana v Kodeksu sodniške etike za vse sodnike. Sprejem kodeksa bo glede na načrtovane spremembe postala pristojnost Sodnega sveta.

Iz zgornjih pojasnil izhaja, da že veljavna zakonodaja vsebuje precejšen nabor ukrepov uveljavljanja sodniške odgovornosti. Ne glede na to pa Ministrstvo za pravosodje načrtuje spremembe sodniške zakonodaje, ki bodo ta nabor še povečale, tako da lahko trdimo, da bo vzpostavljen učinkovit, širok in sorazmeren sistem uveljavljanja sodniške odgovornosti, ki bo ustrezno integriran znotraj okvirjev načela neodvisnosti sodnikov oziroma sodstva.